

TASVIRIY SAN'ATDA MAVZULI KOMPOZITSIYA CHIZISH USULLARI VA TURLARI.

Botirova Shohidaxon Odiljonovna.

Andijon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi.

Annatatsiya. *Ushbu maqola yaratish bilan bog'liq bo'lgan bir qator asosiy ta'riflarni taqdim etadi mavzuga asoslangan kompozitsiya. Bundan tashqari, ushbu maqola yaratish usullari bilan tanishtiradi amaliy misollar bilan bu turdagi san'at asarlari haqida fikrlar yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *san'at, tasviriy san'at, mavzu, motiv, eskiz, akvarel, fazoviy joylashuv, burchaklar, kompozitsiya, rassom,*

Annotation. *This article presents a number of basic definitions related to the creation of a theme-based composition. In addition, this article introduces the methods of creation and illuminates ideas about this type of artwork with practical examples.*

Keywords: *art, fine art, subject, motif, sketch, watercolor, spatial arrangement, angles, composition, painter*

Аннотация. *В данной статье представлен ряд основных определений, связанных с созданием сюжетной композиции. Кроме того, эта статья знакомит с методами создания и освещает идеи об этом типе художественных работ на практических примерах.*

Ключевые слова: *искусство, изобразительное искусство, сюжет, мотив, этюд, акварель, пространственное расположение, ракурсы, композиция, живописец*

Har bir professional rassom o'z ijodiy faoliyatida doimo yangi sinovlarga tayyor bo'lishi kerak. Shuning uchun biz badiiy kompozitsiyani chizishning asosiy usullarini aniqlab olishimiz kerak oldindan tanlangan mavzu. Umuman olganda, biz qila oladigan bir qancha texnikalar mavjud Badiiy asar yaratish uchun amal qiling. Birinchisi, oldindan rejalashtirish strategiyasi, uning davomida rassom yaqin kelajakda amalga oshirish uchun asosiy ta'riflarni aniqlashi kerak. Tarkibi quyidagilardan biridir tasviriy san'at tilining eng muhim elementlari bo'lib, til doimo mavjudni ifodalaydi ob'ektiv haqiqat. Binobarin, kompozitsiya talab qiladi: ifoda predmeti rassomdir bu tilda gapiradi va ifoda ob'ekti g'oya va orqali gavdalangan mavzudir mazmundagi rassomning niyati. Mavzu hal qiluvchi omil bo'lib, uning

pozitsiyasini aks ettiradi rassom, uning dunyoqarashi va uni o'rab turgan dunyoga hislar prizmasi orqali qarash va muayyan hodisa va hodisalarni boshdan kechirish.

Bularning barchasi bizga kompozitsiya uchun qanday muhim rol o'ynashini tasavvur qilish uchun haqiqiy imkoniyat beradi tasviriy san'atni rivojlantirish, shaxsni rivojlantirish va rassomlarning rivojlanishi uchun ijodkorlik, bu esa, o'z navbatida, o'qitishni to'g'ri tashkil etishning muhimligini belgilaydi

umumiy tizimdagi kabi turli ta'lim muassasalarida tarkib. professional va qo'shimcha ta'lim. Shuning uchun kompozitsiyani o'rganishning dolzarbligi eng muhimi tasviriy san'at toifasi, shubhasizdir.

Tasviriy san'atga oid nazariy ishlarda kompozitsiya nisbatan kam rivojlangan bo'lsa-da, I o'ylaymanki, bu uning ahamiyati va ahamiyatini noto'g'ri tushunish tufayli va bunda aloqa, ko'pchilik uning mustaqil intizom sifatidagi rolini kam baholaydi. Ayni paytda, har qanday ish san'at turi - kompozitsiya bo'lib, uning qonunlari, tamoyillari va qoidalariga muvofiq qurilgan. Muhim

Kompozitsiyaning asosi ikkita birlashtiruvchi printsiptan iborat - tashqi va ichki: Tashqi, sof hunarmandchilik - bu shaklning amaliy yaratilishi (chizilishi).

kompozitsiya, ya'ni uning tuzilishi, a.dagi badiiy ifoda vositalari yordamida qurilishi rang, ritm, massalar muvozanati bilan birlashtirilgan asosiy va ikkinchi darajali yagona kombinatsiya; nisbatlarning uyg'unligi, kontrast va boshqalar;

→ ichki - bu rassomning fikri, g'oyasining majoziy ma'noda chuqur ma'noga to'la shaklda uzatilishi.

psixologik ma'no (mazmun), hayajonli va tomoshabinni ishontirish.

→ Bu ikki tamoyilning birligi kompozitsiyaning mohiyatini tashkil etadi.

Tayyorgarlik tartibi

rasm chizish va berilgan mavzu bo'yicha kompozitsiya ustida ishlash jarayoni quyidagicha bo'lishi mumkin:

→ mavzu tanlash;

uchastka tartibi;

→ mavzu bilan bog'liq holda atrofdagi hayotni kuzatish (shu jumladan tasvirlashda).

adabiy asarlar) - hayvonlar, qushlar, daraxtlar, binolar, harakatlarni maqsadli kuzatish va

odamlarning figuralari, interyerlar;

→ sinfda, ko'chada, uyda bajariladigan tabiatdan (qalam yoki rangli) chizmalar;

→ kompozitsiyada tabiiy materialdan foydalangan holda eskiz (qalamda va rangli) yasash; ustida ishlash

syujet chizmasi bilan boyitilgan ikkinchi, to'liqroq eskizning bajarilishini o'z ichiga olishi mumkin

atrofdagi hayotni kuzatishlar, shuningdek, alohida ob'ektlarning tabiatidan eskizlar. chizma uchta dars davomida bajarilgan hollarda ikkinchi eskiz mumkin;

– tabiiy materialdan foydalangan holda yakuniy chizmani (qalamda va rangli) yasash;

– bajarilgan ishlarni muhokama qilish.

Mavzu asosida rasm chizishda turli ob'ektlar va figuralarning fazoviy joylashuvi bo'lishi kerak tushuniladi, nima yaqinroq, nima kompozitsiya markaziga nisbatan uzoqroq, hisobga olish tabiatdagi ob'ektlarning hajmini hisobga olish. Qalamga bosim juda kuchli bo'lmasligi kerak, shuning uchun emas qalin chiziqlar chizish uchun ohangda, soyada chizishni amalga oshirmaslik kerak. Shuning uchun, qalam bilan chizish

imkon qadar engil chiziqlar sifatida amalga oshiriladi. Rasm kompozitsiyasining umumiy sxemasi qachon chizilgan, tasvir ob'ektlarining batafsil chizmasi boshlanadi, kompozitsiya nihoyat takomillashtiriladi.

Ishning ushbu bosqichida biror narsa allaqachon butunlay olib tashlanishi mumkin, biror narsa bo'yalgan bo'lishi mumkin yangidan va kompozitsiyaning ba'zi joylarida faqat qisman belgilangan raqamlar yoki narsalarni tuzatish uchun; tabiat elementlari.

Eskizning ma'lum bir nuqtasida rasmga silliq o'tish muhim ahamiyatga ega. Bu vaqtda siz albatta akvarel bilan ishlash qoidalari va texnikasi haqida eslash kerak. Masalan, akvarel bo'yoq qatlamlarining shaffofligini, kuchini bosqichma-bosqich oshirishni talab qiladi kerakli joylarga ikki yoki uch qatlamni qo'llash orqali ohanglarning (rangning qorong'iligi yoki ochiqligi).

oldingi quriganidan keyin. Guash bo'yoqlari sizga juda ifodali yechimga erishishga imkon beradi kompozitsiyalar. Qalam eskizlarini bajarishda ham, rangli ishlaganda ham rassom o'z vaqtda mazmuni, kompozitsion va rangli echimlari bo'lgan taxminiy chizmalarga ega bo'lishi kerak muvaffaqiyatli birlashtirildi. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, kompozitsiyani yaratishning aniq protsessual bosqichma-bosqich tartibi mavjud Oldindan tanlangan mavzu. Ularning barchasini bajarish uchun rassom asosiy narsani tan olishi kerak

kompozitsiyalarni yozish tamoyillari va keng ma'lumotga ega bo'lish jarayonini qo'llab-quvvatlashi kerak yangi san'at asarini yaratish.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. *Abdullayev N.U.* "San'at tarixi" — Toshkent; O'qituvchi, 1986.
2. *Abdullayev N.U.* "San'at tarixi" — 2/1 Toshkent, "San'at", 2001.
3. *Azimova B.Z.* Natyurm ort tuzish va tasvirlash metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 1984.
4. *Azimova B.Z., Rajapov R., Abdirasilov S.F.* Tasviriy san'atga oid atam alam ing izohli lug'ati. Toshkent, 1994.
5. *Abdirasilov S.* Tasviriy san'at atamalari. T., 2003.
6. *Abdirasilov S., Tolipov N. Rangtasvir.* T.: "B ilim ", O'MKXTM, 2005.
7. *Барш Л.О.* Наброски и зарисовки. М., 1970.
8. *Беда Г.В.* Живопись. М., 1989.
9. *Boymetov B.t Abdirasilov S. Chizmatasvir.* T.: " G \G lalom nomidagi nashriyot-m anbaa ijodiy uyi", 2004.
10. *Кузин В.С.* Наброски и зарисовки. — М., 1970.
11. *Кузин В.С.* Вопросы изобразительного творчества. — М., 1971.
12. *Молева Н.М.* Выдающиеся русские художники-педагоги. М., 1991.
13. *Nabiyev M.* Rangshunoslik. T.: "Okqituvchi", 1995.
14. *Oydinov N.* Rassom — O'qituvchilar tayyorlash muammolari.T.: "CTqituvchi" — "Ziyo Noshir", 1997.
15. *Oripov B.* Tasviriy san'at va uni o'qitish metodikasi. T.: "IlmZiyo", 2005.
16. *Ростовцев И.* Академический рисунок. М.: 1985.
17. *Теп N.* Gips modellarining rasmi. T.: "CVqituvchi", 1994.
18. *Терентьев А.Е.* Изображение животных и птиц средствами рисунка и живописи. — М., 1980.
19. *Xasanov I'.* Maktabda tasviriy san'at o'qitish metodikasi. T.: "Fan", 2004.
20. *Шорохов Е.В.* Основы композиции — М., "Просвещение", 1976

